

سوالات درس دوم فصل دوم تحلیل فرهنگی

خلاصه مباحث:

* چرا ارتباطات فرهنگی میان جوامع مهم است؟

فرهنگ و ارتباط سنگ بنای جوامع انسانی بشمار می آید. از آغاز خلقت بشر تا کنون این دو ویژگی همراه جامعه انسانی بوده است.

فرهنگ و ارتباطات هر دو یک ضرورت انسانی هستند، هر دو دارای پویایی هستند و هیچ جامعه ای را نمیتوان بدون اینها تصور نمود.

◆ فرهنگی ترین خصوصیت فرهنگ : ارزشها و جهت گیری ارزشی است .

◆ راههای انتقال فرهنگ : بصورت ارتباطی از طریق عقاید، افکار، تصورات قالبی، اسطوره ها، پیش فرضها، الگوهای تفکر و عادات منتقل میشود.

* کارکرد ارتباط فرهنگی چیست؟

۱- ارتباطات میان فرهنگی ابتدا موجب توجه به جهان اطراف، فرهنگهای دیگر و شناخت آنها میشود.

۲- شناخت فرهنگهای دیگر کمک میکند تا خود و فرهنگ خود را بهتر بشناسیم و راههای تغییر و غنا بخشی به فرهنگ خود را بیاموزیم.

* ارتباط چیست؟

نوعی کنش است که افراد را به گروهها و اجتماع مرتبط میسازد

◆ رابطه هویت و ارتباطات :

نحوه تکوین هویت ما به میزان و چگونگی برقراری ارتباط ما و ساختن شبکه های ارتباطی وابسته است. یاد گیری و شکل گیری آگاهی در انسان از طریق ارتباط با دیگران شکل میگیرد.

◆ نقش ارتباط در سلامت و بیماری انسان

انسان سالم : از دید کتاب: انسانی است که توانایی برقراری ارتباط سالم با دیگران را دارد.

درس دوم
ارتباطات فرهنگی

سوالات:

۱- ارتباط را تعریف کنید؟

۲- ارتباط ابتدا از کدام شبکه شروع می شود. و چگونه به

کل جامعه سرایت پیدا می کند؟

۳- چرا انسان به ارتباط نیاز دارد؟

۴- نحوه تکوین هویت ما به چه عواملی بستگی دارد؟

۵- دیگران شامل چه کسانی می شو؟

۷- انسان سالم را تعریف کنید؟

۸- دیگران چه نقشی در رشد شخصیت و تعلی فرهنگ

دارند؟

۹- گروه های موفق چه گروه هایی هستند؟

۱۱- تعالی و تکامل فرهنگ به چه عاملی بستگی دارد؟

۱۱- ارتباط فرهنگی بین افراد و جهان اجتماعی را در

گذشته و امروزه با هم مقایسه کنید.

۱۲- چرا امروزه داد و ستد ها و روابط فرهنگی گسترش و

عمق بیشتری پیدا کرده است؟

۱۳- چه عواملی امروزه زمینه ساز انتقال فرهنگ و مبادلات

فرهنگی شده است؟

۱۴- تعاملات و ارتباطات فرهنگی به چها روش انجام می

گیرد آن را نام ببرید.

۱۵- مفاهیم زیر را تعریف کنید.

الف. اشاعه فرهنگی:

ب. تبادل فرهنگی:

ج. سلطه فرهنگی:

د. امپریالیسم فرهنگی:

و. دیپلماسی فرهنگی:

۱۶ آیا اشاعه فرهنگی در طول تاریخ مداوم بوده است. چرا؟
۱۷- اشاعه فرهنگی تحت تاثیر دو عامل بوده است. نام ببرید.

۱۸- آثار اشاعه فرهنگی را نام ببرید.

در اشاعه فرهنگی چه عواملی باعث می شود که دیگران با آزادی و انتخاب خود به سوی آن فرهنگ گرایش پیدا کنند.

۲۱- ویژگی های تبادل فرهنگی را نام ببرید.

۲۱- کدام جهان های فرهنگی رویش فرهنگی نخواهند داشت.

۲۲- هجوم فرهنگی را تعریف کنید.

۲۳- انواع سلطه ها را نام ببرید.

۲۴- چرا سلطه فرهنگی از دیگر سلطه ها خطرناک تر است.

۲۵- در تهاجم فرهنگی نظام سلطه چگونه عمل می کند.

۲۶- فرهنگ غرب در دوران جدید نسبت به فرهنگ جوامع دیگر چه نگاهی داشته است.

۲۷- بعد از کدام جریان باور به صحت و اندیشه مدرنیسم در بین برخی از نظریه پردازان تقویت شد.

۲۸- انواع امپریالیسم را نام ببرید.

۲۹- چند نمونه از امپریالیسم فرهنگی را نام ببرید.

۳۱- انتقال فرهنگ کشور سلطه گر به کشور سلطه پذیر چه نتایجی به دنبال دارد.

۳۱- منظور از قدرت نرم و قدرت سخت چیست.

۳۲- انواع دیپلماسی نوین را نام ببرید.

۹

۳۳- چرا امروزه دولت ها برای مدیریت تعامل با سایر کشورها از دیپلماسی فرهنگی استفاده می کنند

۳۴- ابزار نظام سلطه برای این که فرهنگ و اندیشه خود را در جهان حاکم سازد چیست.

۳۵- تفاوت دیپلماسی سیاسی با دیپلماسی فرهنگی چیست.

۳۶- ابزار و روش های دیپلماسی فرهنگی را نام ببرید.

۳۷- اساس دیپلماسی فرهنگی و گسترش آن در عصر جدید چیست؟

◆ انسان ناسالم : افرادی که منزوی بوده و فاقد روابط اجتماعی هستند، از آرامش و آسایش در زندگی بی نصیب بوده و در معرض انواع بیماریها و آسیبهای روانی و اجتماعی قرار دارند.

* سایر اندیشمندان جامعه شناسی نظیر اریک فروم ، سلامت انسان را در میزان مسیولیت پذیری فرد میدانند. به هر میزان انسانی مسیولیت پذیر و بارور باشد، سالم هست.

✱ ارتباطات فرهنگی چگونه انجام میشوند؟

نکته : در جامعه شناسی و علوم ارتباطی انواع و چگونگی ارتباطات فرهنگی، دسته بندی شده است. نظیر : ۱_ ارتباط بین فرهنگ

۲_ ارتباطات میان فرهنگی

که هر کدام طبقه بندی و ویژگیهای خاص خود را دارند.

در کتاب درسی، برای این منظور شیوه خاصی ارایه شده است. برای این منظور از شیوه مقایسه ای بین جوامع در گذشته و امروزه، استفاده شده است.

◆ ارتباط فرهنگی در گذشته :

۱_ چادرنشینان، فروشندگان دوره گرد، مبلغان مذهبی، جنگجویان، فرهنگ خود را به دیگران عرضه مینمودند و متقالا فرهنگ دیگران را به جامعه خویش منتقل میکردند.

۲_ در گذشته انسانها به زمین و محل سکونت خود وابسته بودند و براحتی تغییر مکان نمیدادند، لذا مهاجرت هم کم بود و تبادلات فرهنگی کمتر اتفاق میافتاد.

◆ ارتباطات میان فرهنگی در جوامع امروزی : ۱_ بر اثر پیشرفت و گسترش رسانه ها و فناوریها، سهولت ارتباطات میسر گشته است.

۲_ رفت و آمد بین افراد و ملتها و فرهنگهای مختلف به هم نزدیکتر شده و دادو ستدها و روابط فرهنگی عمق بیشتری یافته است.

۳_ جابه جایی و سهولت مهاجرتها در سطوح مختلف زمینه ساز انتقال فرهنگ و مبادلات فرهنگی است

۴_ توسعه گردشگری، پدیده ای اجتماعی و فرهنگی است که بسیار افزایش یافته و زمینه ارتباطات فرهنگی را بیشتر میسر نموده و خود دارای پیامدهای خاصی است.

✱ انواع ارتباطات فرهنگی_ قسمت اول : اشاعه فرهنگی

در این مقوله دسته بندیهای مختلفی از سوی صاحب نظران ارایه گردیده است.

مادر این بررسی، طبقه بندی کتاب را ملاک قرار میدهیم.

◆ ۱_ اشاعه فرهنگی

الف) تعریف اشاعه فرهنگی : سرایت عناصر فرهنگ یک جامعه در جوامع دیگر بصورت طبیعی و در گذر زمان .

ب) عناصر فرهنگی که از راه اشاعه منتقل میشوند عبارتند از : سنتها، آداب و رسوم، اعتقادات، روشها، قصه های عامیانه، ابزار و امور زینتی، شیوه های آشپزی، خیاطی و..

◆ عوامل موثر بر اشاعه فرهنگی : دو عامل <<تمایل>> و <<ارتباط>> است. که سبب اشاعه و وام گرفتن عناصر فرهنگی از دیگر فرهنگها میگردد.

◆ اشاعه چه زمانی بیشتر رخ میدهد؟ زمانیکه دو فرهنگ در مجاورت هم قرار گیرند و یا کنار هم زیست میکنند. بصورت طبیعی برخی عناصر فرهنگی همدیگر را میپذیرند.

◆ ویژگی اشاعه فرهنگی : ۱_ پذیرش یکسویه است. یعنی پذیرش عناصر فرهنگی که جذابیت بیشتری دارد.

۲_ و بصورت آزادانه اتفاق می افتد.

* انواع اشاعه فرهنگی :

۱_ اشاعه مستقیم : در قرابت و مجاورت فرهنگی رخ میدهد.

۲_ اشاعه غیر مستقیم : از طریق رسانه ها و شبکه های مجازی و ماهواره و اینترنت است.

۳_ اشاعه اجباری : زمانیکه یک فرهنگ مغلوب میشود، فرهنگ غالب آداب و رسوم خود را تحمیل مینماید.

* انواع ارتباطات فرهنگی _ قسمت دوم : تبادل فرهنگی

* درک مفهوم تبادل فرهنگی در مقایسه با مفهوم تهاجم فرهنگی بهتر هست.

◆ تهاجم فرهنگی : سه حالت و یا سه نشانه یا پیامد دارد : تحمیل، تخریب و تسلیم فرهنگی

◆ تبادل فرهنگی : سه حالت و نشانه یا پیامد دارد : گزینش، تحلیل و تولید فرهنگی.

* تهاجم در حوزه فرهنگ امری منفی است و با هدف تخریب فرهنگ مقابل صورت میگیرد.

اما تبادل در این معنا امری مثبت تلقی شده و موجبات رشد و زایندهگی فرهنگ را فراهم مینماید.

* تفاوت تبادل با اشاعه فرهنگ : اشاعه امری یکسویه است و برخی عناصر فرهنگ جذاب و برتر در فرهنگ دیگر رسوخ یافته و رایج میشود. مثال : رایج شدن برخی فست فودها در فرهنگ غذایی ایران.

یا رواج سنت عید نوروز در برخی فرهنگهای همسایه ایران.

اما تبادل فرهنگی امری دو سویه است و اغلب با حفظ باورهای بنیادی خود، عناصری از همدیگر اخذ مینمایند.

✳️ مثال برای سلطه فرهنگی.

طبق نظر مولف کتاب برخی کشورهای قدرتمند و ثروتمند اروپایی و کشور آمریکا سلطه گران اصلی جهان هستند.

✳️ مساله مهم در سلطه فرهنگی غرب این است که آنها عناصر اصلی فرهنگ خود را ترویج نمیدهند. نظیر : روحیه وقت شناسی، وجدان کاری، کنجکاوی علمی و علم طلبی.

و در مقابل با توجه به متن و زمینه فرهنگی ملت‌های تحت تسلط (که از راه انواع تهاجم به تسلط شان در آمده اند) برخی عناصر فرهنگی منفی و مبهم را با مدد گیری از رسانه ها و ابزار پیشرفته تبلیغاتی با نام فرهنگ غربی رواج میدهند.

مثل : علم و تکنولوژی خاص غرب است و مرجعیت علمی در انحصار آنان است و بقیه کشورها توان تولید علم را ندارند.

✳️ قسمت سوم : سلطه فرهنگی

◆ سلطه معادل واژه هژمونی است. هژمون در اصل کلمه ای یونانی به معنای رئیس یا فرمانروا است.

_ قسمت سوم : سلطه فرهنگی تعریف سلطه فرهنگی :

عبارتست از هجوم و سرایت یکجانبه عناصر و پدیده های فرهنگی از یک فرهنگ به فرهنگ دیگر.

◆ ابزار اعمال سلطه فرهنگی : رسانه ها، تکنولوژی برتر، قدرت اقتصادی بالا، قدرت سیاسی و اجتماعی و نظامی پیشرفته،

◆ ویژگی سلطه فرهنگی : با درجه ای از رضایت گروه تحت سلطه اتفاق می افتد و افراد زیر سلطه اغلب متوجه این نفوذ نبوده و آنرا قسمتی از نظم طبیعی جوامع میدانند. (افراد تحت سلطه بر تریهای طرف مقابل را اموری طبیعی دانسته و لذا قبول استیلا و قدرت آنها را زورمدارانه نمیدانند)

سلطه یا هژمونی در روابط بین الملل نیز چنین است. اعتقاد به وجود یک قدرت بی رقیب در سطح جهانی وجود دارد.

◆ انواع سلطه : سلطه سیاسی، سلطه اقتصادی، سلطه نظامی و سلطه فرهنگی.

_ از همه موارد فوق سلطه فرهنگی خطرناکتر هست زیرا این نوع سلطه هویت یک ملت را تخریب مینماید. طوریکه اعضا یک ملت با اختیار فرهنگ سلطه گر را میپذیرند.

✳️ رابطه سلطه فرهنگی با امپریالیسم :

مجموعه اقداماتی که موجب ایجاد و همچنین تقویت رابطه بین سلطه گر و سلطه پذیر میشود امپریالیسم نام دارد. و امپریالیسم انواع مختلفی دارد
نظیر : امپریالیسم سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی و فکری و علمی و..

✳️ قسمت چهارم : دیپلماسی فرهنگی

تعریف دیپلماسی فرهنگی : تلاش برای ارتقای سطح ارتباطات و تعاملات میان ملل جهان با هدف طراحی و بنیاد نهادن تفاهم نامه ها و توافقاتی بر اساس ارزشهای مشترک است. (دیپلماسی فرهنگی تعاریف دیگری نیز دارد. و در کتب مختلف تعاریف متنوعی ارائه شده است.)

◆ کارکرد دیپلماسی فرهنگی : بعنوان ابزار سیاست خارجی است، روش موثری است که دولتها را قادر میسازد با مشارکت مردم بوسیله آنان فرهنگ خود را به سایر ملتها و کشورها عرضه نمایند.

✳️ انواع دیپلماسی فرهنگی

عبارتند از : ۱_ دیپلماسی عمومی

۲_ دیپلماسی رسانهای

۳_ دیپلماسی آموزشی

۴_ دیپلماسی اقتصادی و

◆ تفاوت دیپلماسی فرهنگی با دیپلماسی سیاسی :

الف) دیپلماسی سیاسی لزوماً متکی و وابسته به دولتهاست و توسط دولت انجام میشود.

ب) دیپلماسی فرهنگی : توسط ملت انجام میشود.

◆ ابزارهای دیپلماسی فرهنگی :

با استفاده از ابزار و شیوه هایی مانند ۱_ موسسات و تشکلهای غیر دولتی

۲_ نهادهای مدنی

۳_ میراث فرهنگی

۴_ جشنواره های بین المللی ورزشی و فرهنگی / هنری و..

✳️ سلطه فرهنگی و پروژه جهانی سازی.

در کتاب درسی عنوان شده است که نظام سلطه قصد دارد با طراحی و اجرای پروژه جهانی سازی، فرهنگ و اندیشه خود را بر جهان حاکم نماید.

اما پایه های دیپلماسی فرهنگی در عصر جدید بر نفی جهانی سازی و حاکمیت نظام سلطه استوار است.

** در جهان پست مدرن فرهنگهای به حاشیه رفته و محلی، جایگاه بهتری یافته
وزمینه تعاملات و تبادلات فرهنگی بین کشورها و ملتها فراهم میشود.

:

* پاسخ بررسی کنید ص ۴۸.

الف) پیامدهای مثبت مهاجرت از روستا به شهر : مبادلات فرهنگی، بهبود وضعیت
اقتصادی (البته شامل همه مهاجرین نمیشود) افزایش آگاهی و مشارکتهای مدنی
ب) پیامدهای منفی : بهم خوردن ساختار سنی م جنسی جمعیت (اغلب مهاجرین
جوان و مرد هستند) شکل گیری خرده فرهنگهای متعدد درون فرهنگ شهری،
افزایش ناهنجاریها و گسترش دامنه مسایل اجتماعی.

* نتیجه گیری

از دهه ۱۹۸۰ به بعد جهان بدنبال یک نظم جدید است. نظم جدید جهان ارتباطی
و اطلاعاتی در حال شکل گیری است که حوزه ای فراتر از مفهوم ساده اطلاعات و
ارتباطات را در برمیگیرد. ارتباطات میان فرهنگی همچون تیغی دو دم عمل میکند.
بدین شکل که ارتباطات میان فرهنگی ابتدا با نظر و مساعدت کشورهای بزرگ و
جهت تامین منافع و منابع برای آنان بود. اما سر انجام موجب میشود که کشورهای
ضعیف به حوزه فرهنگی توجه بیشتری نمایند و جنبش هایی در گوشه و کنار دنیا
در جهت بازسازی و زنده نمودن هویت های ملی و محلی در معرض نابودی به وقوع
بپیوندد و از همین ابزار ارتباطی پیشرفته جهت احیای فرهنگ خود و مبارزه با
سلطه گران در حوزه فرهنگ و ارتباطات بهره ببرند.